

Závěr Slabikáře na Cestu životem

Dosud řadíme jednu událost svého života za druhou a počínáme si jako malí školáčky, kteří se učí napřed slabikovat, pak slabiky skládat do slov a slova do vět a věty do nějakého celkového jejich smyslu, který však měli někdy dříve na mysli, než se naučili mluvit. A tak je tomu pořád. Kolik toho míváme na mysli a nedovedeme ani nepotřebujeme se o tom vyjádřit, nebo se dokonce neodvažujeme někomu o tom zmínit.

Zůstaňme však u celistvějšého smyslu, který předcházet někdy našemu slabikování. Nazvěme jej nevysloveným záměrem.

Pomůžeme si teď obrazem o stvoření světa, jak je vyprávěn v Genesi. Skrytý záměr je tam mistrně vložen do symbolu šesti dnů stvoření světa. Nevadí, že nešlo o časový údaj, nýbrž o postupné vybalování nebo rozvíjení stvořitelského záměru nebo o způsob poznávání, bez kterého se nikdo z nás neobejde.

Pomozme si teď pojmem **záměr**, který se postupně vynořuje, ačkoliv, už i bez tohoto jasného vstupu do popředí, zatím bez našeho vědomí, ve stvořeném tak jako tak je obsažen.

Čteme v Genesi (I. M I, 1): "Na počátku stvořil Bůh nebe i zemi. Země byla pustá a prázdná a nad propastnou tůň byla tma. Ale nad vodami se vznášel duch Boží."

Bylo třeba šest dní k tomu, aby duch Boží, který se zprvu jen vznášel nad vodami, šestkrát vyřkl svou vůli a chaos se postupně přetvořil až ve vznik člověka.

Tento vývojový proces byl nečekaně přerušet sedmého dne, ve kterém Bůh odpočíval (I. M II,3), ale před tím vytvořil Člověka, prach ze země, **a vdechl mu v chřípí dech života**.

Dech, který Bůh vložil do chřípí člověka, nebyl stvořen, nýbrž byl prostě přenesen z nestvořeného do stvořeného. Přečtete si pozorně začátek Genese. Bůh všechno stvořil už ze stávající hmoty, neživého času a prostoru. Tak stvořil i neživého člověka. Můžeme předpokládat, že dech, který Bůh předal do chřípí člověka, prostě se nevešel do zvířat a rostlin a byl pouze povahy stvořené (I. M, I, 20 až 25) a tato omezenost pochází především z poslání rostlin a zvířat. Toto poslání mělo ve srovnání s posláním lidským jen povahu pomocnou. Podobného poslání byli a jsou dokonce všichni pomocníci Boží, kteří pomáhali Bohu při tvoření světa. Genese se o nich zmiňuje v jediné větě, když o

stvořitelském díle mluví
v množném čísle slovy "stvořili jsme." (Bůh a jeho andělé.)

Protože vyprávění o stvoření Božím znázorňovalo jeho časoprostorový průběh, bylo nutno tento průběh zastavit, aby se zdůraznilo, že při vdechnutí dechu Božího do člověka šlo o něco nového, o prozrazení dosud skrytého záměru. Složením organického spojení stvořeného s nestvořeným dorostl člověk do nového stavu a úkolu, což mělo dvojí smysl: Uvést člověka zpět až k původu stvořeného a odtamtud mu pomoci k tomu, aby kompletním, právě se tvořícím zhmotněním se též dokonaleji ztotožnil s veškerým stvořením a odtamtud mu mohl pomoci při nejmenším k přiblížení k nestvořenému, řečeno jinak, k pokroku na cestě, k návratu do nestvořeného.

Pak už po mezeře ve stvoření, znázorněné sedmým dnem, další vývoj člověka měl svůj průběh jaksi z decentralizovaného nitra člověka navenek tímto způsobem:

1. Člověk žil v zahradě ráje, ze kterého tekla jediná řeka, a to z hloubky ráje, nikoliv napršéním, a rozdělovala se za rájem do čtyř řek, jejichž jména se nám zachovala jako pojmenování řek v konkrétní Mezopotamii, čili ze stavu ráje se připravoval stav smrtelného člověka.

2. Člověku se stýskalo samotnému, proto Bůh přistoupil k další mezeře ve stvořeném, a tou byl tvrdý spánek Adama, při kterém vyňal žebro z Adamova těla, aby z něho mohla vzniknout Eva jako stejně hodnotná bytost jako Adam, jeho družka Eva. (Důležité doplnění nebo vystupňování dualistického řádu.)

Proč Bůh nevdechl Evě svůj dech do chřípí, nýbrž použil žebra Adamova? Potřebovalo se znázornit něco, z čeho bychom snáze pochopili např. toto: Dech prochází plícemi. Je to tentýž dech, který napřed proudí chřípím člověka, je to tatáž jediná řeka jevící se v ráji jako jediný proud, vynořující se z hloubky ráje, jej oživuje a pak odtéká v podobě čtyř řek (Eufrat, Tigris atd.), které už znamenají naši smrtelnou čtveřici vedle těch nesmrtelných složek člověka.

Eva představuje pro Adama tak mocný magnet, že zastupuje svou přitažlivostí záměr Boží přitáhnout člověka zpět k Bohu. Člověk musí konkrétně poznávat touhu po návratu do věčnosti zatím aspoň takto (I. M, II, 23.- 25):

Adam zvolal: "Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla! Ať muženou se nazývá, vždyť z muže vzata jest." Proto opustí

muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem. Oba dva byli nazí, Adam i jeho žena, ale nestyděli se.

V našem století o téže věci mluví Pierre Teilhard de Chardin např.

v knize Vesmír a lidstvo v kapitole láska jako energie (nakl. Vyšehrad 1990) Daleko dříve před tím Chandogyaupanišad: "Miluje-li otec syna atd., miluje Mne."

3. Pobyt na kterékoliv úrovni vědomí přináší promrhání řádu tam panujícího. V ráji to znamenalo pád z ráje, pro náš život na zemi fyzickou smrt. Ovšem ta je jen článkem ve vývojovém řetězu dualistické povahy. Všimněme si opačného článku téhož páru dvojic, jejichž řadou procházíme. Tím protičlánkem smrti je narození na světě.

4. Nám srozumitelnější je z tohoto řetězu potopa našeho světa, a tou je devítiměsíční pobyt lidského zárodku v mateřském těle. (Promiňte tu časovou nepřesnost, mně jde jen o upozornění na další mezeru ve stvořeném, která míří nazpět k začátku stvořeného). (I. M, VI, 16). Bůh řekl Noemovi, aby v arše udělal tři patra. Po narození žijeme převážně v prvním patře, dokud nevyvineme zvířecí způsob života, tj. chuť k životu na zemi a způsob použití této chuti, čímž zároveň vypotřebováváme pozemský život.

5. Nejenže kdo si nevzpomene a nevrátí se do Otcova domu během pozemského života, není zapsán v knize života, jak praví svatý Jan, musí projít druhou smrtí. Mělo by se dodat, že kdo se dostal až k zápisu do knihy života, projde druhou smrtí už v pozemském životě. K ní se zde na světě míří přes tři podlaží lidské tělesnosti, tedy Noemova korábu. Tomuto procesu říkáme trojí obrácení, dobře známému v křesťanství (Viz Garrigou Lagrange: Trojí obrácení a Tomáš Akvinský Křížová cesta. Obojí jsem přeložil a Křížovou cestu doplnil komentářem). Je však dost možné, že někdo umře v mladém věku jako fyzicky nedospělý, nebo po celý dlouhý život se nechopí ničeho jiného než vlastnictví, ani utrpení a oběť nejsou k němu dost příznivy, aby se v nich mohl osvědčit. Chudáci trpící mu závidějí krásný život, ale nemají proč. Pozemský život nekončí fyzickou smrtí, nýbrž druhou smrtí. Teď se píše rok 1991, ale já jsem od 21. 11. 1939 neviděl na světě nikoho zemřít, nýbrž jen mnohé umírat, protože život byl tehdy už nasycen pro mne radostí i utrpením. Kdyby byli toho dne dva dobří partneři mne neobětovali bez lítosti, jeden z nich, negativní pomocník, esesman, bohu nenávisti, druhý pozitivní pomocník,

matka, pravému Bohu, nebyl bych mohl tehdy ztratit svůj život a nabýt život věčný, o nějž jsem neprosil.

6. Tam vznikla nová pauza. Přestal pro mne existovat svět, který se vyvíjel miliardy let a nad propastí, kam zapadl beze stopy, začal vzcházet nový den, který se lišil od každého rána při východu slunce. Začal jsem existovat, jako bych existoval věčně, poznával jsem, jako bych věčně poznával, miloval jsem, jako bych nikdy před tím nemiloval. Byl tu jen Existující, Poznávající a Milující a zároveň nezávislý na mně a na čemkoliv, nesmírně ohleduplný jak vůči mně, tak vůči všemu tvorstvu. (Jde o jiný druh ohleduplnosti, než jaký známe pomocí malého úseku vědomí AB.)

Nezávislost této Existence byla patrna např. tím, že ten, kdo měl na mne namířenu pušku, mne neviděl, a proto po mne nestřelil, zatímco ten, kdo nestál proti mému životu, mne viděl. Dělo se to totiž v koncentračním táboře, kde se do lidí střílelo jako do zvěře.

Kdyby byl měl tento stav takovou podobu, že bych se byl bál, že bych měl hlad a žízeň, že bych si byl potřeboval zachovat život nebo že bych byl bezohledný vůči životu jiných lidí, nebyl by to stav skutečného začátku znovuzrození. Jenže něco v něm přece jen bylo lidsky vrcholně nedokonalé. Myslel jsem si, že jde o vrcholný stav spojení s věčným životem. Na této cestě je zbytečné a dokonce ani se nedá předvídat, co na ní člověka čeká. O ní řekl Lao c: "Tao je cesta, po níž se nedá kráčet." Dodám k tomu: Neboť je to cesta, která tu je už hotová, už prošlá a dokonaná Duchem. Stačí Ducha následovat na jeho cestě.

7. Po dobu pěti měsíců, kdy jsem byl nadále v koncentračním táboře, jsem nemohl sám nic dělat, o nic se přičiňovat, ničeho si sám všímat. Někdo za mne pracoval (a nejenom Někdo s velkým "N", nýbrž všechno, nejen lidé, ale i události, nezpůsobené lidmi), někdo se o mne dokonale staral do všech podrobností až malicherností. (Říkal jsem si někdy v duchu: "Jsi-li to ty, Bože, který pečuješ o takové maličkosti, jak bych mohl někdy tě v tom následovat, když o těch věcech ani nevím.").

Nepochopil jsem, že jsem se narodil ve věčném životě podoben kojenci, který by bez všestranné péče matky zahynul. V tomto případě zahynout znamená vrátit se k duchovně mrtvým, o nichž mluvil Ježíš a přisuzoval jim úlohu pohřbíváčů jiných mrtvých. Tenkrát po dobu pěti měsíců šlo o dokonalou ochranu v oblasti existence, poznání lásky, o ochranu děťátka až do doby, kdy se postaví na vlastní nohy. Pak bude ještě i nadále potřebovat jinou ochranu.

8. Teprve tou chvílí, kdy jsem se dostal z koncentračního tábora na tzv. svobodu, jsem pochopil, že se konečně musím postavit na nohy bez opory, že pozemská existence je pro mne pořád ještě nepostradatelnou vychovatelkou, závislou a odkázanou na neviditelném vychovateli. Zprvu jsem si říkal, že jsem podlehl sugesci nevědomých lidí, kteří si myslí, že nebýt žalářován znamená být na svobodě. Ve skutečnosti znovu zrození, o kterém mluví Ježíš v podání svatého Jana ve třetí kapitole jeho evangelia, plně se rozproudí až po druhé smrti, kterou jsem zažil 21. 11. 1939. Ježíš řekl (Jan II, 5): "Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího." Protože Syn Boží, který se stal synem člověka, řekl, že nám poskytl svůj příklad, abychom ho mohli následovat, nemusíme se o ničem dohadovat, stačí projít Ježíšovým příkladem během lidského života, abychom jako on vešli do království Božího. Záměrem Božím zcela odhaleným je Ježíšův život.

9. Výsledkem správně prožitého života je podle podobenství posledního soudu začátek nového života. Chápejme shromáždění všech lidí jako rozdělení dobrých vlastností lidských od špatných, jako ukončení platnosti zákona dualismu, čili po skončení posledního soudu už člověk nežije lidsky, nýbrž nadlidsky v přítomku u Boha. Zvlášť při podobenství o posledním soudu bychom neměli nic z něho vynechat. Je dobré opřít se při jeho výkladu o vlastní zkušenost. Poprvé jsem byl souzen v sedmnácti letech. Výsledek onoho soudu přesně odpovídal zkušenostem svatého Jana. A mně nezbyvá nic jiného než se odvolat na spis Zkušenost se životem jako se zjevením. Jen bych chtěl dodat, že naše jemné tělo přežívá i po smrti naše hrubé hmotné tělo, a proto dochází ke druhé smrti, takže zde na světě se neumře, jen umírá. Protože tedy i po smrti jde o tělesný stav, vztahuje se na něj rčení Bible: "Neodejdeš odtud, dokud poslední halíř nesplatíš." Tedy i po smrti fyzické lze splácet ten poslední halíř láskou.

4. 6. 1991

10. Dosud, i v tomto závěru, jsem řadil jednu vyprávěnou událost za druhou, aby celý způsob zde vyloženého myšlení byl snáze srozumitelný. Ale každý život podobně postupně prožívaný, i kdyby trval třeba miliardy let, musí jednou končit, protože začal. Každý z nás je svědkem toho, že co začlo také končí. Mohli jsme si v textu předvést, že zastavení času je někdy možné, ale na věky neudržitelné. Čas také neprobíhá pro každou stvořenou bytost stejně rychle. Říká se, že setkání člověka s andělem je proto nemožné, že trvání jednoho dne anděla je rovno trvání celého průměrně dlouhého lidského života. Mějme přítom na mysli, že an-

děl (takto pojmenovaná určitá úroveň stvořeného vědomí), nám připadající jako někdo věčný, je jen jakýmsi druhem počatého a končícího života, ve srovnání se životem Božím, který nezačíná a nekončí, nýbrž je. Viz I. M III, 14: Bůh řekl Mojžíšovi: "Jsem, který jsem." A pokračoval: Řekni Izraelcům toto: "JSEM posílá mě k vám."

Totéž platí o dvojí pravdě, jedna, která je, a druhá, která se pravdou stává a je pouze obrazem pravdy, nikoliv pravdou samou, nebo o dvojí lásce. Jedna, která je a není závislá na lásce, která se jí stává. Mohlo by se dokonce říci s velkou dávkou krutosti, že láska, která je závislá na předmětu lásky, není pravou láskou.

Totéž platí o dvojnosti všeho, co vnímáme pomocí omezeného úsekového vědomí. Možná, že nás jímá strach už při pouhém pomyšlení, že bychom jednou vyšli z poručenství času a prostoru a také ze sedmiúrovňového vesmíru. Napsal o tom skvělé pojednání Alan Watts, Moudrost nejistoty (doplnil jsem komentářem). A kdyby byl nic jiného nenapsal než toto, dosti nám posloužil k tomu, abychom se přestali bát tohoto druhu nejistoty, která je moudrá, neboť ona v sobě skrývá tajemství věčného života, a toho se přece nemáme bát. Máme totiž od věčnosti, tedy bez závislosti na času a na prostoru, příbytek u Boha, který poznal např. svatý Pavel a mohl o něm říci, že převyšuje všechny naše představy o nádheře. Přesvědčoval jsem se o tomto faktu soustavně ale vzdáleně jen pět měsíců v tomto svém pozemském životě. Získal jsem tím pro sebe i pro svět lidí důkaz, o kterém nemohu zamlčet, že kdyby se člověk ocitl natrvalo v příbytku u Boha, neztratil by se v nějaké metafyzické kaši, nýbrž žil by v trvalém štěstí, v trvalé existenci a v trvalé lásce ke všem a ke všemu.

Též bych vám rád odňal strach z onoho přechodu, jehož jednu stránku jsem vám vylíčil, totiž jak dlouho trvalo, než byl člověk připraven k sestupu do lidství. Věda jej chápe jako přechod miliardami let. Ale nelekejte se toho pojmenování časem. Je to s námi tak, jako s výroky Božími promítnutými do šesti dnů stvoření. Nebyly to dny ani minuty, nýbrž způsob, jak se o tom vyjadřujeme, abychom aspoň něco z toho pochopili rozumem. Tyto věci se dějí též po částech odhaleně, např. pomocí genetické paměti. Jel jsem před několika dny z Prahy do Jablonce nad Nisou poloprázdným autobusem. Přes uličku naproti mě seděla paní s tříletým dítětem, které plakalo a snažilo se matce vysvětlit, že mu chybí prostředí, ve kterém může usnout. V tísní konečně pronikla do chatrné dětské češtiny vzpomínka na vrozenou řeč, kterou jsme mluvili ve stavu ráje. Přeložil jsem tu řeč, neboť i já jsem se ocitl ve stejné

tísni jako dítě nebo kvůli dítěti a jeho matce. Dítě chtělo sedět na matce, usadilo se tam a okamžitě usnulo. Tak malá je vzdálenost mezi rájem a naším plačtivým údolím. Není jí, ani mezi stvořeným a nestvořeným. Víím o tom, protože lékaři v mé velké tísní obrátili můj život na ruby opakovanými operacemi za vědomí. Ale tento způsob obrácení není příkladný a nemohu jej nikomu doporučit. V nás je rub a líc téže mince. Život věčný na jedné její straně a život pomíjející na druhé její straně. Ale obrácení mince nelze jen tak lehce provést, neboť na té straně mince, které jsme si vědomí, jsou zkostrnatělé zvyky, z nichž pramení pocit oddělenosti od všeho i od druhé strany mince.

Pocit oddělenosti pochází z toho, že jsme si zatím s jistotou vědomí jen první úrovně vědomí, kterou je, symbolicky řečeno, první patro Noemovy archy, tj. naší tělesnosti, tam žijí všechna zvířata, která vzal Noe na palubu svého korábu a po skončení potopy je pustil na zem dříve než sám z archy vyšel se svými lidmi.

V druhém patře jsou všechny naše lidské vlastnosti, znázorněné symbolicky šesti členy Noemovy rodiny. Šest v kabale znamenalo člověka, nic více než jednoho jediného člověka. O tom vypravěč Mojžíš dobře věděl. V arše se při potopě zachránil jen jeden jediný člověk, a tím je každý z nás, kdo se narodil na světě po potopě

v matčině těle. Ve zmíněných lidských vlastnostech jsou také zahrnuty genetické vzpomínky, kterých je mnohem více než kolik je zvířat na světě. U zvířat se tyto vzpomínky projevují v podobě pudů a instinktů a ty jsou u člověka lidsky přepodobněny. Jistě jste si všimli z vyprávění o plačícím dítěti v autobusu, že jejich trvání sahá před začátek pozemského života člověka. Je pochopitelné, že trvají i po fyzické smrti. Uvedu o tom zase jen jediný příklad, abych vám ukázal, jak myšlenky člověka přežívají jeho fyzickou smrt. Nemusím být a také nejsem spiritistickým médiem, abych, jestli je to nutné, věděl i o lidech a jejich myšlenkách i po jejich smrti. Umožňuje mi to zcela otevřená muladhara, tedy světlo z nejnižší úrovně vědomí, jakési otevřené hledí. Říkala mi holčička B., která zemřela na následky autohavárie, o navazování zkušeností z pozemského života na nové zkušenosti nabývané v posmrtném životě, toto:

"Víš, teď chodím denně do školy a každý den se setkávám s novými spolužákyněmi a spolužáky. Všichni mi vyprávějí svou historii o tom, jak se dostali do posmrtného života. Nato jim musím i já vyprávět svou historii. Oni o to moc stojí. Tak nejen že své historii stále lépe rozumím, ale zbavuji se postupně pocitu oddělenosti od těch družek a druhů v neštěstí. Jejich neštěstí se

stává mým neštěstím. Začínám si vážit neštěstí, protože mne ještě dnes vychovává k tomu, abych lépe rozuměla jiným lidem a stejně si vážila jak štěstí tak neštěstí, života před smrtí i po ní. Obě stránky života jsou stejně důležité. Dnes rozumím mnohem lépe všem, se kterými jsem žila na zemi. Půjde-li to takhle dál, až se ocitnete vedle mne, a to nemusí být až po vaší smrti, budu vám moci být velmi prospěšná tak, jak jsem dnes pro tebe." Rozhovor skončil tak náhle a nečekaně, jak začal. Zakročil nějaký strážce prahu, jak se o tom říká.

Ještě pár slov o třetím patře korábu. Tam je, symbolicky řečeno, Noe se svou manželkou, sanskrtsky řečeno s Buddhi. Celkem těch osm lidí na palubě korábu znamená celého člověka se sedmi úrovněmi vědomí, jak se vyskytují ve vesmíru, a osmého Noema nad úrovněmi, dalo by se též říci, celý vesmír v malém, mikrokosmos, který je propojen s vesmírem ve velkém, makrokosmem, i s jeho zdrojem, duchem. Vyjadřují jen obrazy pravdy, nikoli pravdu samu. Víme, že těch sedm se ocitlo na korábu jen proto, že osmý, Noe, komunikoval s Bohem a věděl, co má dělat...a poslechl. Protože však zkušenost se životem je zkušeností s věčností bytí, poznání a lásky, nikdy nezačíná a nikdy nekončí, je to příběh, skutečnost nedějová převáděná do děje prožívaného na různých úrovních vědomí. Jdeme všichni vstříc světlu, které věčně svítí, zároveň jsme milosrdným způsobem v něm, ačkoliv o tom nevíme. Žijeme v Bohu, nikoliv mimo něj. Závěrem cituji

z Chasidských vyprávění Martina Bubera (str. 542 českého vydání

z roku 1990): Slyším často, jak někteří lidé říkají: "Chci odvrhnout svět." Je snad svět tvůj, abys ho mohl odvrhnout?

6. 6. 1991

Pozn. opis.: Slabikář na Cestu životem, napsáno in memoriam MUDr. Jiřího Ryšánka, primáře psych. léčebny v Kroměříži = Otázky a odpovědi V.

Pro čtenáře Hradu nitra sv. Terezie

Dostala se mi do ruky péčí J. S. ze Zlína poslední stránka mě neznámého časopisu, vyšlého koncem 1990. Cituji:

Po stopách církevních řádů u nás: Karmelitky

Modlitba na prvním místě.

Už téměř osm století působí prakticky po celém světě karmelitánský řád. Zakladatelem byl kolem roku 1209 svatý Albert z Vercelli, patriarcha jeruzalémský. Řeholníci přijali jméno podle horského masivu Karmel v Palestině, které se táhne od horního toku Kisonu až ke Středozemnímu moři.

Papežská klauzura

Řehole života vymezuje podstatné rysy duchovnosti: poslušnost vůči představenému, naprostá chudoba a společný majetek, liturgická modlitba ve spojení s církví, práce, askeze za neustálé meditace Písma svatého ve dne v noci.

Ženskou větev řádu - karmelitky - formovala od roku 1452 (Tady je chyba v časovém údaji, protože světice žila 1515 - 1582) svatá Terezie z Avily, dcera ze šlechtického rodu. Kdysi napsala: "Sloužím Pánu svými ubohými modlitbami a povzbuzuji sestry, aby tak rovněž činily, snažím se je nadchnout pro dobro duší a modlit se za rozšíření církve." Dcery svaté Terezie žijí v radostném sesterství tím, že dávají do společného vlastnictví dobra nezištně vše, co mají. Osvojují si intenzivně asketická cvičení, jimiž se řídí celý jejich život.

Hnědou kaštanovou barvu zavedl v řádu roku 1471 nejvyšší představitel - generál - Jan Soreth, který založil prvních pět klášterů pro karmelitky. O vznik dalších sedmnácti se nejvíc zasloužila sv. Terezie. Postupně se působnost rozšiřovala, v době největšího rozkvětu bylo nejvíce "domů" ve Francii (106), ve Španělsku (100), v Belgii (19), v Holandsku a Rakousku (7), dále v Irsku a též v Americe i jinde.

Za papeže Sixta IV. vznikl u řádu Ústav terciárek. Stávaly se jimi dívky mravně zachovalé, toužící po dokonalejším způsobu života a přistupující k některým řádovým pravidlům. Po roce noviciátu se zavazují sliby poslušnosti a čistoty. Setrvávají mezi laiky, nebo vytvářejí uzavřené sbory. Zabývají se výchovou druhých, poslouhují nemocným a zhotovováním kostelních potřeb.

Zatím bez kláštera

Do Čech přišli karmelitáni zásluhou císaře Karla IV. Ženská větev pak za Ferdinanda III. Ten také dal sestrám postavit první

klášter, a to u kostela sv. Josefa na Malé straně v Praze. Stalo se tak r. 1656. Po patentu Josef II., jímž se rušily některé řády, odešly karmelitky do Pohledu u Havlíčkova Brodu, avšak část jich zůstala

v Praze, a to na Hradčanech, v domě vedle Schwarzenberského paláce. Odtud musely v 50. letech našeho století odejít za asistence agentů StB. Nyní požadují navrácení svého majetku, ale zatím marně, neboť jejich klášter se přestavuje na hotel...

Karmelitky, původně rozjímavý řád, považují vlastní konvent za jakési opevněné místo proti zlu. Na veřejnosti kromě charitativních úkolů nepůsobí, zůstávají stranou veškerého světského dění. Řádové sliby nemohou rozvázat, řeholnímu životu se musejí upsat navždy. Za zakladatelku české kongregace je považována Italka Kateřina de Tramazzoliová.

Bez zajímavosti není, že řádové sestry projevují velký zájem o kulturu a náboženské vědy. Už svatá Terezie prosazovala, aby dcery byly učené a svaté... Sama tvrdila: "Měla jsem vždy ráda zpovědníky učené. Opravdoví vzdělanci mě nikdy nezklamali."

(Přidána vyobrazení, mezi nimiž jsou vyfotografovány dvě novicky. Ta vlevo je 18 letá Petra S. ze Zlína, vyučená kuchařka a kuchařkou zůstane i v řádu. Dále interiér kostela sv. Josefa, který původně patřil ke klášteru karmelitek. Obraz svaté rodiny v kostele sv. Josefa od Petra Brandla atd.)

Milí přátelé,

byl jsem dne 27. března 1991 na návštěvě v jogaklubu v Českých Budějovicích. Zjistil jsem, že jak cvičencům, tak cvičitelům chybí základní znalosti o podstatě jogy a o podmínkách, za nichž je joga v Indii pěstována.

V Indii jogický žák žije v ašramu a sedí u nohou mistrových. V Indii by nikdo nepovažoval za jogického žáka ani jednoho z nás Evropanů, pokud žijeme volně mezi lidmi a nejsme ve všem závislí na vůli gurua. Takový systém závislosti není možný ani v křesťanských klášteřích. Tam si duchovní vedoucí neosobuje ani část práv gurua. Mnich se tam potýká s řádovými předpisy o způsobu myšlení, jednání a modlitbě. Výsledek může být jen ve výjimečných případech kladný, protože žák většinou vstoupil do

řádu z vlastní vůle a nikoliv po nepřehlušitelném volání z vnitra, zatímco v Indii je žák pozván a přijat mistrem, na Západě buď z vlastní vůle vstupuje do řádu nebo žije ve světě a podrobuje se nějaké disciplíně jen během doby určené pro jogu. Pak velmi mnoho záleží na tom, co vkládá do svého života ve světě, nežije-li tak, že jeho život ve světě stojí proti jeho životě v joze, čili nesedí-li na dvou židlích, tedy umí-li ve světě správně žít. Začal jsem o tom mluvit u případu Sokrata, který se dověděl, že správně žít ve světě znamená stále lépe poznávat sám sebe. Něco podobného zná v Indii žák Ayurvédy. Kdybyste šli za mistrem Ayurvédy proto, aby vás uzdravil

z tělesných nebo duševních neduhů, museli byste pod vedením mistrovým napřed se změnit, než by vás začal léčit. Kdybyste prošli potřebnou změnou, teprve pak by vás mohl vyléčit. Něco podobného dělal Ježíš s nesčetnými lidmi, kteří za ním přicházeli během tří let jeho učitelství. Měl jednoduchou metodu, vždycky stejnou. Chtěl od pacientů, aby si přáli být uzdraveni a uvěřili, že je schopen je uzdravit. Ovšem vy se nechápete jogy za účelem uzdravení, nýbrž přinejmenším proto, abyste se vymanili z denních trampot a našli duševní klid a rovnováhu. Jenže máte-li jen tento cíl, stává se vám, že sílu načerpanou z jogových cvičení vždy dříve nebo později vyčerpáte a musíte si pro ni znovu jít do dalších chvil určených pro jogu. Tohle nemůžete dělat do nekonečna. Dříve nebo později se unavíte buď životem mimo jogy nebo jogou samou nebo obojím dohromady. To by byla velká škoda, protože byste měli dojem, že jste promarnili z velké části, co jste vložili do obojího a byli byste znechuceni jedním nebo obojím.

Ale i joga v Indii nepřeshlapuje na místě. Dělá pokroky. První vlaštovkou na nebi jogy byl případ Gotama Buddha se svou střední cestou. Druhým případem až v 19. století byl Ramakrišna a konečně posledním ve 20. století byl Šrí Aurobindo Ghos. Jsem ochoten

s vámi tyto tři případy projednat, ale v pouhém dopisu to není možné. Zatím si všimnu jen tohoto posledního případu. O Ghosovi se píše výstižně v knize Bergiera a Pauwelse: Jitro kouzelníků na straně 478 toto: "Na straně obnoveného hinduismu jeden z největších myslitelů nové Indie Šrí Aurobindo Ghos založil svou filosofii a své komentáře posvátných textů na jistotě vzestupné evoluce lidstva, která se děje mutacemi. Napsal zejména: "Příchod nové lidské rasy na tuto zemi - ať se zdá tento jev sebeneuvěřitelnější a zázračnější - se může stát záležitostí praktické aktuality." Konečně v lůně katolicismu otevřeného vědeckým úvahám potvrdil Teislhard de Chardin, že věří: v

odvozeninu schopnou nás přivést k nějaké formě nadlidskosti. Pokusím se dokázat, že Ježíš učil, jak učinit z lidského života prostředek k poznání věčného života za pozemským životem člověka, a to tak, že učil, jak plně využít pozemský lidský život pro duchovní cíl. Totéž učinil ve 20. století Ghos a měl mě k tomu svým žákem Jeane Herbertem, abych jeho dílo přeložil. Toho jsem se zhostil po mnohaleté překladatelské a komentátorské práci dne 9. 2. 1991, ovšem také tak, že jsem

v tomto duchu žil od roku 1930 až dodnes. Nebýt této osobní prověrky, neměl bych právo před vás předstoupit. Nemám právo vám cokoliv vnučovat, ani vás nechci převracet na jakoukoliv víru. Budu vám jen předkládat fakta tak, abyste mohli bez velkých potíží naplňovat svůj život jogou, ale beze zbytku celý svůj život naplňovat jogou, nebo jinak řečeno, aby váš život se stal nebo byl jogou a ničím dalším než jogou beze zbytku. Takový příklad nám dal mistr Ghos a před ním např. Ježíš. Měl-li jsem tohle názorně předvést pro vás, zajel jsem už podruhé zdánlivě z Plzně do Českých Budějovic a zdánlivě zase z Budějovic do Plzně. Dejme tomu, že jsem měl při poslední přednášce stopadesát posluchačů a z těch jedna poznala, co dělám. Řekla mi během přednášky: "Mám určité zdravotní potíže, ale během vaší přednášky pociťuji úlevu." A já jsem přece nepřišel ji léčit, přijel jsem kvůli vám všem, abyste vy začli být ve mně a já ve vás, a tak vás učil zatím jen definici jogy. Zvolil jsem si okatě dva svědky, kteří mi dosvědčí a hlavně vám dosvědčí, co jsem to vlastně v Budějovicích dělal. Bydlel jsem tu velmi krátkou dobu v bytě Z. Č. i se svým přítelem S. K. Když jsem před dvěma měsíci provedl totéž, divili se oba tito lidé, že jsem po přednášce, která se protáhla do noci, vůbec nespál, zatímco oni dva si šli po večeři a po přednášce lehnout a spali. Tentokrát už se ani nedivili a nechali mě sedět

v křesle až do rána, kdy jsem zase zdánlivě odjel do Plzně. Byl jsem tedy po tu dobu jaksi do ztracena pořád s vámi. Víte, něco podobného učinil Ježíš před svým ukřižováním ne dříve, když chtěl názorně ukázat učedníkům, co s nimi dělal před tím po tři roky. Měl je přece k tomu, aby po tři roky bez nároku na cokoliv pro sebe, pomáhali bližním za nimiž buď šli, anebo kteří za nimi chodili a žádali o pomoc. Ještě jedním způsobem velmi názorně jim ukázal, co dělali, aniž věděli, že to také dělají. Řekl jim: "přijdete-li k někomu, a on vás odmítne, nezlobte se na něj. Až budete odcházet, oprašte na jeho prahu svou obuv." Dodávám k tomu: "Abyste si usnadnili představu, že jste nepřišli k těm, kteří vás nepřijali." Tehdy byly cesty prašné, když si oprášili obuv, tak ani oni sami ani na obuvi nepoznali, že někam šli. Mohli tedy v úplné pohodě přicházet ke komukoliv a od něho odcházet, ať byli

přijati nebo vyhnání. Nemusíte tomu věřit, ale první, co jsem učinil když jsem se vrátil do Plzně bylo, že jsem si pečlivě umyl boty a vyčistil šaty, takže jsem vůbec nebyl v Budějovicích a vůbec jsem se nevrátil z Budějovic do Plzně. Myslel jsem přitom na to, že Ježíš před poslední večeří umyl učedníkům nohy.

Stává se mi, že mi chce být někdo vděčen za to, že jsem k němu přišel, protože mi nerozuměl, co jsem vlastně u něho dělal, usmívá se potutelně přitom, když mu říkám: "Vždyť jsem k tobě nepřišel, vždyť tedy od tebe ani neodcházím."

Ještě si dovolím uvést jeden drobný příklad, tentokrát ne svůj, aby byl dokonalejší, abyste z něho snáze poznali, co je joga. Svátá Terezie z Avily se celá léta postila, ujímala si nejen na jídle, ale i na spánku a na všem, co člověka uspokojuje. Když však vnitřně umřela, přestala s těmito újmami, aby nezničila své tělo, které beztak těmi újmami velmi utrpělo. Zastihli jednou tu dokonalou asketičku při tom, jak pojídá křepelku a byli zvědaví, kolik jí sní. A ona snědla křepelku celou. Odpověděla jen na dotaz, proč snědla celou křepelku: "Když křepelku, tak křepelku."

Ani jste si nevšimli, že jsem vám vyložil dvě fáze jedné jediné jogy - karmajogy. V té nižší fázi je výborné a téměř nepost-
radatelné, že nejdíte všechno, co ostatní lidé, že např. dodržujete pravidla makrobiotiky, ale až jednou vnitřně umřete, neotálejte, a začněte jíst všechno. Židé dodržovali sobotu jako den sváteční tak dokonale, že měli za zlé Ježíšovi, že i v sobotu léčí. Řekl jim nato: "Padne-li váš osel v sobotu do jámy, tak ho tam necháte, protože je sobota?" Byl bych rád, kdyby se vám začal jevit život jako joga, pak byste měli blízko ke správnému pochopení nejen karmajogy, ale i všech ostatních jog, a už by se od vás chtělo jen, abyste se podle tohoto pochopení zařídili co nejdokonaleji. Abyste se nespokojili s vivekou, ale začli praktikovat vayragyu, tj. začli se řídit podle pochopeného. Dokud jste to neučinili, nejste jogickými žáky.

Pak byl na přednášce dne 27. 3. 1991 také mladík, který mne po přestávce oslovil podivným způsobem: "Věnuji se karate. Ono nějak souvisí se Zenem. Jsem jeho vyznavačem. Víte-li pak, že jste se mnou během přednášky zápasil a udělil jste mi pořádně ran?" "Ano, vím o tom," řekl jsem mu, "ale je po zápase, podejme si ruku!" Ten mladík dostane přečíst Cestu Zen, od Alana Wattse, kterou jsem přeložil. Proč o tom mluvím při této příležitosti? Protože karatista vyprovokovává události a vyprovokovaným čelí, nebo se brání nevyprovokovaným událostem a učí se nad nimi vítězit. Nedá se trpně událostmi vláčet, učí se bojovat proti tzv.

osudu. A to je správné. Kde vládne osud, tam nemá místo láska. Bývalý náš mistr v Judu, což je něco příbuzného Karate, kdysi zápasil

s japonským mistrem o titul mistra světa v tomto zápase. Den před tím večeřel s oním Japoncem, který jej druhý den potom porazil. Japonský mistr mu prozradil, že během večeře odpozorováním protivníka se dověděl, jakým chvatem Lebedu porazí. Během zápasu pak jen pozorně čekal, až se naskytne příležitost, aby ten chvat uplatnil a zvítězil.

Co tím chci říci: Nehledejte Mistra ani Mistry jogy, zbytečně byste ztráceli čas a došli zklamání, pokud byste opomenuli se ucházet o Mistra, který sídlí v nitru každého člověka. Někdo tomu Mistru říká Atman, jiný Puruša, opět jiný velké Já, a svatý Pavel Duch. Praví o něm: "Zdali nevíte, že Duch Boží ve vás přebývá a že jste jeho chrámem?" Řekl to při příležitosti, kdy chtěl své posluchače zbavit strachu před smrtí. Ani strach z pouhých událostí, ze smrti, utrpení apod. není správný. Ježíš nevyčítal svým učedníkům žádný hřích kromě strachu a starostí. To byl v jeho očích největší hřích. Karate učí člověka bdělosti a předvídavosti. Obojího je třeba, máme-li být přístupni lásce. Ježíš řekl: "Buďte opatrní jako hadi a prostí jako holubice." (Mé životní heslo.)

Chceme-li si usnadnit přístup ke správnému sebepoznání a ke správnému jednání, doporučuji se poradit s rozumem a citem a zároveň rozeznávat dva druhy událostí.

Jedny z nich se dostavují s přičiněním naší osobní vůle, druhé "přicházejí samy" bez naší vůle a zdánlivě bez možnosti se jim bránit. O prvních z nich říkají jogini, že způsobují hlavní část individuální karmy, o druhých, že jsou součástí kolektivní karmy, ale dobře vědí, že obojí se dostavují jen tehdy, když se člověk nedokáže postavit nad ně, v krajním případě, když je jen člověkem, tj. když zamění nástroj za cíl. Jogini říkají, že protože myslíme a jednáme, stále si vytváříme individuální karmu a neseme pak její následky podle zákona příčin a následků. Je však ještě jiný způsob, jakým se můžeme postavit vůči událostem. Jeden z nich znal Žalmista a vyjádřil jej v Žalmu 24 (Vyložil jsem pro paní Novákovou z Rokycan, podle svého poznání a podle výkladu Foxova) a pak výklad podle sufistické jogy. Tento druhý doplňuje definici jogy, jak jsem ji podal na počátku výkladu dne 27. 3. 1991. Definice jogy zní:

Joga je prastará cesta, na které se člověk má vědomě stát tím, čím jest a zatím neví, o tom čím je, nýbrž jen o tom, čím se stal svým narozením a čím se ustavičně nově stává svým životem

na zemi v čase a v prostoru. Jenže existuje ještě starší cesta, která se shoduje s vyšší stránkou džnana jogy a která se zachovala v Laoceově Tao te kingu. Zní: "Tao, po kterém se dá kráčet, není pravé Tao." A tamtéž: "Pravá vláda je vládou, o níž lid ani neví, že se mu vládne." Nebo tamtéž: "Pokud rozeznáváš mezi příjemným a nepříjemným, ještě nejsi schopen vědět, co je pravé a co nepravé."

Ale tady už tento úvod skončím, protože bez velkého výkladu by vypadal příliš tajemně, zatímco on takovým není, nýbrž jen příliš bezohledně ukazuje, čím je pravá svoboda ducha. K tomuto pojetí svobody se nejvíce přiblížil Šrí Aurobindo Ghos ve své Syntéze jogy, ale jsou jí čtyři díly, je pochopitelné, že je nemohu zopakovat a ani nemusím, protože jsem je právě přeložil a komentoval během osmileté práce. Zatím není naděje, že by se toto dílo objevilo na knižním trhu, protože jeho vydání by nebylo lukrativní.

31. 3. 1991.

Základy jogické psychoterapie

Napřed trochu historie. Pojem joga si s sebou přinesl národ mluvící sanskritem, a to ze země, nacházející se někde severně od dnešní Indie. Tento národ se stěhoval ze stejné kulturní základy,

z jaké pocházíme my mluvící řecky, latinsky, německy, keltsky, slovansky, románsky, zkrátka my všichni mluvící nějakou indoevropskou řečí. Z této kolébky se stěhoval indický národ už v době 2500 až 2110 let před Kristem do Indie a narazil tam na starší kulturu, s jejímiž zbytky se nacházíme v jižní Indii a na Ceylonu. Je zajímavé, že z této části Indie pocházejí dodnes nejvyspělejší jogini, odmítající požívání masa a násilí všeho druhu.

My jsme se později než Indové vystěhovali z téhož kulturního střediska jako Indové, ale odešli jsme na západ, např. do Evropy, a také zde jsme nebyli první. Před námi tu byli už Baskové aj. už vyhynulí národové.

Nejstarší zpráva o společné pravlasti se nám zachovala v Rigvédě, která nebyla napsána v Indii, neboť se z tohoto spisu dovídáme, že tam byly dny kratší a delší. Joga už tehdy nebyla obecně pěstovaným způsobem života, nýbrž byla jhem, které byli ochotni na sebe vzít jen psychicky vyhranění lidé.

Začněme tedy definicí toho jha - jogy, abychom se správněji orientovali i o tom, oč jde při jogické psychoterapii.

Joga je starobylá cesta, na které se člověk má stát vědomě tím, čím je, a zapřít sebe v tom, čím se stal. Nemá být tím sebezáporem ochuzen, nýbrž významně obohacen o vnitřní zkušenost, že není jen tělem.

Protože nám v této přednášce jde o psychoterapii, tj. o duševní léčení, nikoliv o medikamentózní léčení, musíme předeslat několik dalších definic, abychom si dobře rozuměli.

Duše v této přednášce je považována za souhrn všech lidských vlastností, čili za čistě lidský projev, jakého jsme všichni svědky.

Joga, jak je u nás pěstována, není indickou jogou, nejen proto, že v Indii jejím základem je tuhé pouto mezi mistrem a žákem, ale i proto, že žák je mistrem přijat nebo odmítnut, dále proto, že mistr musí mít příležitost opřít se u žáka o některou jeho vlastnost v životě žáka převládající a tím také charakterizující žáka. Kde takové vlastnosti u žáka není, tam mistr žáka odmítá, i když žák je třeba výtečný po stránce mravní. Z těchto důvodů u nás nemůžeme mluvit ani o začátcích jogy. My však míříme svou přednáškou jinam, k psychoterapii, to jest k léčení nemocného duševními vlastnostmi jak pacienta, tak lékaře či léčitele.

Právě tento moment hrál pravděpodobně důležitou roli při stěhování arijského národa ze severu na jih. Stěhovali se asi pod tlakem relativního přelidnění, které nastalo tam někde na severu. Došlo přitom ke změně vedení celého národa. Matriarchát se změnil na patriarchát, přesun nadvlády ženy nad mužem měl další následky. Muž se stal nejen politickým vedoucím společnosti, ale i duchovním vedoucím a tím došlo i ke změně funkce jogy. Muž si volil východiska, daršana, při vedení žáků, a to mnoha způsoby. My jich dnes známe přibližně asi šedesát. Nejvýznamnější z nich je pět základních.

První z nich je hatha, při kterém je základem živý lidský tvor. Ha znamená dech, takže vedle správného dýchání se dbalo na správnou pozici těla. Při správném dýchání jde především o spojitost žáka s jeho okolím. Nestačí jen dýchat zásadně nosem, ale naučit se přijímat zvýšenou míru životní síly z okolí jak správným dýcháním, tak správným jedním. Nezáleží přitom jen na tom, jak dýcháme, ale také na tom, jak jíme, aby zdraví člověka bylo posilováno úměrně spotřebou jistého druhu životní síly, prána. Jiný druh prány do nás vchází jídlem a pitím než způsobem jídla, hlavně důkladným přežvykáním. V ústech jsou umístěny přijímače chuti, říkáme jim chuťové pohárky. Jiným tělesným

orgánem už nejsme schopni ochutnávat. Takle okolnost by nás měla vést k zamyšlení, zda chuť není něčím více než stimulací trávicího procesu nebo ochranou organismu. Podle joginů chuťovými pohárky vchází do lidského organismu takový druh prány, který by se jinak nezužiteloval, než právě tudy. Člověk ochuzený o tento druh prány prý nemůže být dokonale zdravý. Čili správně nepřezvykaná a nevyčutnaná strava prochází tělem zčásti nevyužitá a představuje jakýsi druh mrhání hodnotami. Zním jednoho člověka, který potravu hltá a má zdravotní potíže takového druhu, které dovedou hathajogini předvídat a také jim zabránit. Nejde tedy jen o propuštění potravy tělem nepředtrávené a tím promrhané, ale i o vznik chorob, které se pak léčí těžkopádně symptomaticky.

Podobným orgánem, jakým jsou chuťové pohárky na jazyku v ústech, je pro příjem jiného druhu prány zakončení chřípí v nose. Hathajogini znají vědecký způsob dýchání, jaký na Západě není znám. Uvedu vás do něho. Není těžké pociťovat průchod vdechovaného vzduchu chřípím. Jogini vědí, že pomalu a vědomě procházející dech nosem je jakýmsi přežvykováním dechu a že když se neprovede na začátku chřípí, vdechujeme vzduch málo využitý. Nemíním vás učit úplnému jogickému dechu, k tomu by tato lekce svým omezeným časem nestačila, ale chci si všimnout jedné souvislosti dechu se vstřebáváním potravy tím, že se dech vypouští zavřenými ústy do nosu tak, abychom jeho vanutí pociťovali

v ústech. Takto předtrávený dech je zbaven složek, které brání proniknutí dechu k pohárkům chuťovým a nemůže tam působit jako podpora trávení. Ale o to se nepokoušejte, i když propojení všech tělesných funkcí organismu je velmi užitečné, a hathajogin je ovládá. Nemůže totiž při své praxi potřebovat být nemocen. Schází ze světa jen celkovým opotřebením organismu, a tomu nebrání, ačkoliv by to dokázal. Nezbývá mi nic jiného, než abych vás odkázal na překlady tří základních knih o joze od Selvarajana Yesudiana: Sport a joga, Sebevýchova jogou a Joga dvou světů nebo na spis Jóga od staré Indie k dnešku, autorů PhDr. Milady Bartoňové, MUDr. Zdeňka Bašného, PhDr. Borise Merhauta a PhMr. Rudolfa Skarnitzla, vydalo Avicenum zdravotnické nakladatelství, Praha 1971. Tomu, kdo by se chtěl poučit o celé soustavě indického myšlení, doporučuji, aby si prostudoval spis Indická filozofie, od s. Radhakrišnana, který vyšel ve dvou dílech v letech 1961 a 1962. Dílo velice náročné.

Považuji za důležité upozornit na to, že joga je dnes pěstována zásadně jen v ašramech pod osobním vedením mistra. I

když každá joga představuje exkluzivní přístup k životu, přece jen si žádá celého člověka a nestrpí sedění na dvou židlích, tj. nestrpí žít pro světské ideály a zároveň pro ideál jogy. U koho tomu tak není, ten se nemůže stát žákem jogy. Upozorňuji však, že lze životem dorůst do jogy, a to je předností díla Šrí Aurobinda Ghose, Syntéza jogy. Vracím se však k pouhé jogické psychoterapii.

Jiným východiskem než hatha, je džnanajoga nebo karmajoga, radžajoga a bhaktijoga. O ostatních se zmiňovat nebudu.

Čemu se můžeme poučit z cesty poznání bez mistra, toho je věru málo, protože džnana postavila laťku výše než kam dosáhne rozum. Džnanajogin má za to, že co můžeme poznávat pohyblivou myslí, je jen zevní stránkou pravé mysli bez pohybu. Nazývá nám známou myslí hmotnou, čímž chce říci, že v této mysli není nic, co před tím nebylo ve smyslech. Smysly jsou pouhými tykadly nervové soustavy, a co svým paterým způsobem neohmatají, to se nedostane do zpracovatelské dílny rozumu. Je-li člověk odkázán jen na rozum a na smyslové vjemy, zůstává v úzkém žaláři hmoty, a té je všude velmi málo vedle toho, co je nezvažitelné a nepostřehnutelné. Čínský mudrc Lao-c se o tom vyjádřil slovy, že jedině prázdná nádoba je užitečná. Zdálo by se tedy, že ideálem této jogy je nic nedělat a na nic nemyslet. Ale není tomu tak. Kdybychom poznávali jen to, na co právě myslíme, byli bychom na tom velmi zle a náš duševní vývoj by nešel kupředu. Máme k dispozici poklad, kterému říkáme genetická vzpomínka. V ní je odpověď na to, proč se lidské matce narodí zase člověk, i když neví zhola nic o kyselině ribonukleové, obsažené v jadérku, chromozómech a cytoplasmě buňky. Genetická paměť není závislá na rozumu a na lidské mysli. Prostě existuje. A tak existuje základna hmoty, do níž neměl člověk co říci, časoprostor a duševní stavy, nad nimiž lékaři, biologové a jiní vědci krčí rameny. Ale džnanajogin si s nimi ví rady, neboť se vybavil z úzkoprsého homocentrismu. Vesmír tady není kvůli nám, ale my jsme tady také proto, že existuje vesmír. Tato myšlenka nevede džnanajogina k pesimismu, nýbrž ke vnitřní svobodě. Víme, že matce se narodí malý člověk, ale nevíme o spojitosti vesmíru s jednotlivcem, ať už lidským nebo zvířecím či rostlinným. Džnana jogin tuto spojitost prožívá pomocí zmíněné prázdné nádoby, do které se mu kupodivu vejde celý vesmír. My se této stránky všimneme jen po stránce psychoterapie. Spolupracoval jsem v 50. letech tohoto století s lékaři ve výzkumné psychiatrické léčebně v Kroměříži pod vedením primáře Ryšánka. Víte, co se těmto lékařům podařilo? Podle nacvičeného scénáře snít. On sám

nerozuměl naučenému scénáři, ani jeho symbolům, ale stávalo se, že jeho podvědomí odhalilo ve snu příčinu pacientova onemocnění, takže bylo možno dojít k solidní soustavě příčin. Pacient pak vešel branou údivu do podstaty své choroby a už byl jednou nohou z ní venku. Čemu se tedy můžeme z džnanajogy naučit? V našem vědomí je nepatrná část toho, co je v našem podvědomí. Není třeba

s tím hýbat, nýbrž jen předpokládat, že to na našem lidském korábu vpadá tak, jako na Noemově arše. Jsou tam nejen příbuzní Noemovi, ale i všechna zvířata, která už třeba dávno vyhynula. Tomuto dědictví, které pochází především z naší planety, říkám genetická paměť. Není tak těžké odhalit její obsah aspoň zčásti. Ale s tím se nezabývejme. Předpokládejme, že iracionální prvky v našem vědomí hrají nezanedbatelnou roli a počítejme s nimi. Kdybych byl lékařem nebo ošetřovatelem nemocných, dbal bych především na to, abych neztratil důvěru pacientů, a nejen tím, že jim budu předepisovat správné léky, těch je málo, ale především správnou duševní životosprávu, kterou budu sám dodržovat. Džnanajogický mistr se tímto způsobem sžívá se svým žákem a nakonec svou vůlí po správném životě, vstupuje do vůle žákovy. Tedy žák se stává jakýmsi duchovním dítětem mistrovým. Čeho je k tomu třeba

v poměru pacienta k lékaři? Aby se dovedl vcítit do postavení pacienta, aby se nestal jen zpovědníkem, který chce znát jen hříchy zpovídaného a o nic jiného se nezajímá. Jde přece o to, aby pacient pochopil, jak je důležitá spolupráce pacienta s lékařem. Mluvím o lékařích jen proto, že na nich se dá nejnáze ukázat, jakou cestu by měl nastoupit každý člověk sebevýchovou ke zdravému životu. Především: jak dospět k prázdné nádobě mysli bez ztráty vědomí a bez ztráty zájmu o život? Mohl bych se odvolat na Patandžaliho Joga sutru, kde ten návod je, dalšího nic neřící. Nebo bych se mohl odvolat na Cestu Zen Allan Wattse, kterou jsem přeložil do češtiny. Ale právem byste mě vypískali. Opustit vás právě zde by bylo vpravdě hříšné. Za vědomím, které jsme nabyli v okamžiku narození, je vědomí, které je. Přišel na ně bez pomoci jogy např. Lev Davidovič Landau, 1908-1968, laureát Nobelovy ceny r. 1962 za fyziku, člen královské společnosti v Londýně atd. Když se tam

v Londýně ptali, kde přišel k tak obrovským vědomostem, řekl: "Nabyl jsem jistotu, o které jsem nikdy nepochyboval, i když jsem se přesvědčoval, že jsem musel vždy znovu poznávat, že za dosavadní jistotou je stále nová vrstva další vyšší jistoty, kterou jsem porazil jistotou dřívější." Vyjádřil se prostěji: "Často jsme se mýlil, ale nikdy jsem nepochyboval, a tak jsem mohl jít dál." To je princip

džnanajogy, kterou Landau neznal. Položil jsem ruku na cestu mravenců do mraveniště a z něho ven. A tu jsem zjistil, že mravenci mou dlaň přešli směrem ven, chvíli tápali, dokud se nesešli na hřbetu mé dlaně s těmi, kteří neochvějně sledovali cestu do mraveniště. Viděl jsem, že obě party se domlouvají tykadly. Tomuhle říkáme instinkt. Ale tím slovem bychom neměli degradovat tzv. nižší tvory a povyšovat se nad ně. Měli bychom spíše uznat s Thomasem Lewisem, že jde u nich o jedinečný způsob, jak mohou přežít. Vizte knihu tohoto autora v kapitole o sedmi divoch světa: Kniha byla vydána v Mladé frontě a nese název: Myšlenky pozdě v noci. Přečtěte si tam aspoň o třetím divu, který je dokázán na broučici *Oncideres* a na její symbióze s mimosou. I náš lidský smysl života má podobu symbiotickou, povahu vzájemné pomoci. Nikdy o tom nepochybujeme a tím se ocitneme na džnanajoze. Nikdy nepochybovat o tom, že je možno stále kráčet dál. A tu bych se vrátil ještě jednou ke Ghosovi. Když jsem překládal jeho čtvrtý díl Syntézy jogy, narazil jsem na nový pojem, který jsem nenašel

v žádné ze známých jog, cestu ustavičného sebezdokonalování. Berte na vědomí, že touto cestou se ubírá každý člověk, aniž o tom ví a aniž se na ní dostane příliš daleko. Přečtěte si v Goethově *Faustu* o básnickém podání této cesty. Ve chvíli, kdy si Mefistofeles přichází vzít *Fausta* do pekla, objevuje se i anděl a praví: "Kdo se stále neúnavně snaží, toho máme právo spasit." Tato křižovatka cest je v každém člověku. Jogini jí říkají *prema*, vyšší cesta. Ta spočívá v tom, že bezstarostně děláme to nejlepší, co umíme tak, jako bychom neměli k dispozici universální inteligenci, jakou má broučice *Oncideres*. Nejsme-li v tomto smyslu poctiví, nedostaneme se na křižovatku, kterou bychom mohli nazvat inspirovanou činností. Opravdový umělec tu křižovatku zná. Víme o tom z přiznání Antonína Dvořáka. A je zajímavé, že napřed ji jen opěvoval ve svých symfoniích, ale později s ní šel k prostým lidem ve svých operách. Přestal psát symfonie a začal psát opery. Vyřčeny jogicky. *Gotama Buddha* byl vyhozen všemi učiteli, od nichž se chtěl dát jogicky zasvětit. Nakonec rezignoval i na svou askesi a ve zdánlivě zcela zanedbatelném směru ji porušil. V té chvíli poznal vymazání svého já, říká se tomu *nirvānam*. Ale jaké podivuhodné vymazání svého já zažil. Od té chvíle se odvrátil od hledání sebespásy a začal hlásat tzv. střední cestu. Řečeno jinak, poznal, že hlubším smyslem jeho života je symbióza s ostatními lidmi. To je obecně platný jogický návod, který zastával Sokrates. Napřed poznej sám sebe. Tohle mu poradila věštkyně v Delfách, protože on k ní nešel proto, aby mu poradila, zda vyhraje v té či oné bitvě, nýbrž proto, aby zvítězil

sám nad sebou. Jeho vývoj šel tím směrem, že jeho duch mu radil nakonec neomylně jen to, co nemá dělat, takže jeho cesta začla být prosta omylů. Všechno, co mu duch nezakázal, dělal svobodně ze své vlastní vůle a poznání. Tuto moudrost nikdo z jeho vrstevníků neměl. Tuhle svobodu mu záviděli vládci Athén, proto ho odsoudili k smrti.

Přistupuji k další joze, je jí karma joga. Také ta má dva stupně. Jeden nižší, na kterém má člověk dbát na to, aby jeho činnost nevytvářela karmu, tj. aby nesklouzávala do způsobu jednání, konaného na úrovni příčin a následků, tedy do osudu, Indové říkají do koloběhu životů. Jde o tutéž křížovatku, na kterou jsme už pohlédli odjinud. Jogin Ramakrišna (1836-1886) uměl nám tuto křížovatku přiblížit skvělými podobenstvími. Vypráví, že jistý žák hledal nejlepšího jogina. Mistr mu poradil, aby šel za jistým oráčem. Žák se díval po celý den, jak oráč dokonale oře. Když oráč skončil svou práci, žák se ho ptal: "Mistr mě poslal k tobě, abych viděl nejdokonalejšího mistra jogy. Kolikrát za den jsi při tak intenzivní práci pomyslel na Boha?" Oráč podal žákovi číši vody naplněnou až po okraj vodou a kázal mu, aby donesl tu číši až k blízkému stromu, ale tak, že by ani kapka nepřetekla přes okraj číše. Žák úkol splnil. Mistr se ho zeptal: "A kolikrát jsi přitom pomyslel na Boha?" Žák na to: "Jak jsem mohl myslet na Boha, když jsem musel myslet na zadaný úkol?" Tady je už zmíněná křížovatka. Člověk se k ní dostane tím, že něco, co je jeho povoláním dělá pořádně. Jinou metodu nepotřebuje zvládnout. Jednoduché, co? Všechno geniální je velmi jednoduché. Také proto je tak málo opravdových karmajoginů.

Postupme k další psychoterapii tzv. královské jogy, radžajogy. Je to joga radžů, tj. králů. V soustavě kast nenáleží král k nejvyšší kastě brahmínů, nýbrž ke kastě bojovníků, kšatrijů. Nežije v ašramu u nohou mistrových, nýbrž na svém bohatém dvoře, kam za ním přichází mistr jogy a vyprovází jej i do boje s nepřítelem, jak je líčeno v Bhagavadgítě, která je mnohokrát přeložena do češtiny. Jeden z posledních překladů dostanete u paní Kovářové v redakci Mladé fronty v Karlových Varech. Kniha představuje jednu z nejvýznamnějších suter hinduismu, který je založen na Védách, ty nejsou nikdy měněny, nýbrž vždy znovu a znovu komentovány Upanišadami, a ty jsou zase vysvětlovány sutrami, do nichž patří, např. Patandžaliho jogasutra, vysvětlující správný přístup k joze, kamasutra, vysvětlující správný přístup k pohlavnímu životu, Bhagavadgita, pojednávající o správném přístupu k životu bojovníka, a další a další sutry. Upozorňuji jen, že upanišady a

sutry představují jen návody podané ve své neměnné formě védami, pozměňované dobou a poměry v měnící se lidské společnosti. Je to soustava myšlení velmi moudře uspořádaná a ve světové literatuře neexistuje nic jí podobného. Je to soustava optimisticky laděná, jak je patrné z výroku Bhagavadgity: "I kdybys byl největší mezi hříšníky, přeplavíš se přes oceán svých hříchů na loďce poznání." A jde zase především o poznání sama sebe a v nezanedbatelné míře o poznání různých druhů činností, o úctu k nim a o jejich dokonalé Zvládnutí. Indové jsou pověstní řemeslnou uměleckou schopností. Není bez zajímavosti, že své chrámy, bohatě vyšperkované sochařskou výzdobou, staví zhora dolů, a nikoli, jak my všechno, zdola nahoru. K tomu potřebují znalosti, které nelze získat jen poučením ve škole, nýbrž i poučení prožitkem. Od doby krále Ašoky (3. stol. př. Kr.) toto poučení prožitkem je praktikováno v rodinách řemeslníků a umělců vybavováním vzpomínky na schopnosti nabyté v minulých vtěleních. Ind v takových rodinách ví, jak k takovým vzpomínkám dospět. Bylo by zbytečné, kdyby náš západní člověk se o něco podobného pokoušel, ne proto, že je méně schopný než Ind, nýbrž proto, že by je podnikal pro sebe a nikoliv především pro věc, např. pro umění a řemeslo samo. Tímto opačným postojem by si znemožnil přístup k ideji, která se má znovu objevit. Jde o převtělení ideje, nikoli o převtělení člověka do nového neopotřebovaného těla. Nové tělo je ovšem přitom neopstradatelným zprostředkovatelem ideje. Jsou v nás vtěleny, nikoliv jen převtěleny všechny ideje jako pozůstatky pocházející ze vzniku života na naší planetě až po dnešek. Víme o tom nikoliv od krále Ašoky, nýbrž z pokroků

v embryologii. Není proto třeba, abychom byli bývali napřed pouhými mitochondriemi, buňkami, rostlinami, mořskými živočichy, pak pozemskými tvory a nakonec člověkem, nýbrž jsme prostě člověkem s dokonalou genetickou pamětí na celý vývoj života na naší planetě, ale s pamětí uloženou v podvědomí. Indové, kteří ani za vlády krále Ašoka neměli školství našeho typu, uměli si z této obsáhlé paměti vybrat a vymanit její část z podvědomí do vědomí, tu část, která jim dokonce umožnila víc než naše školství, prakticky použít schopnosti nabyté jejich předky, takže si zachovali schopnost stavět tak dokonale jako jejich předchůdci a pěstovat umění všeho druhu, jako jejich dávní předci. Neprošli však našimi pokroky biologií nebo embryologií, a tak se nám budou dušovat, že např. jejich laureát Nobelovy ceny básník Rabindranáth Thákur, byl znovuvtěleným jistým stejně nadaným básníkem. Jenže pozor. Snadno přijdeme věci na kloub. Otcem Rabindranáthovým byl Devendranáth Thákur, osobní přítel Ramakrišny, velký boháč a

duševně velmi vyspělý člověk. měl devět synů, a každý z nich byl v jistém druhu umění dokonalý jako Rabindranath, protože jejich otec Devendranath uměl už před narozením svých dětí vybrat do nich některou, přesně vyhlédnutou část universální geniality, která je jinak v každém z nás hluboce uložena v podvědomí. Této části pak otec Devendranath musel prokrestit cestu tak, aby se ujala v tom kterém jeho synu jako vůdčí vlastnost do popředí vědomí. Ramakrišna, který byl chudým člověkem, nemohl pochopit, jak mohl jeho přítel, velmi bohatý Devendranath, získat takové schopnosti, které kdekdo v Indii nabyt jen velkým odříkáním. O setkání těch dvou vypráví velmi pěkně Romain Rolland v prvním dílu své knihy: *Mystický a činný život dnešní Indie*. Je přeloženo do češtiny.

Z tohoto výtečného díla jsem se dověděl o Šrí Aurobindo Ghosovi, a jeho spisy jsem začal překládat a komentovat od roku 1937 s přestávkami až do letoška 1991.

Psychoterapie radžajogy se srozumitelně přibližuje naší psychoterapii. Dbá na to, aby si nevšímal jen následků psychických onemocnění, nýbrž i jejich příčin, a to je na ní nadějně. Pacient je brán jako celek nejen ve svém přítomném stavu, nýbrž i se svou minulostí a s dědičnými sklony. Nechci vás přimět k tomuto druhu introspekce. Tu za vás provede lékař, má-li k tomu čas a příslušnou intuici, navozenou podobností člověka s člověkem. Na nás se chce jen jedině, abychom se dopracovali k řádu hodnot, který by nám jasně ukázal, co máme učinit napřed a co potom. Příklad

z Bahgavadgity: král Ardžuna stojí na poli Kurukšetra připraven k boji proti nepříteli, který zákeřně vstoupil na jeho území a chtěl se

v něm zmocnit vlády. Ardžunovi se do boje nechce, zvláště se mu nechce zabíjet nepřátele. Ale Mistr mu radí, aby se toho nebál, že jako král má právo bránit jemu svěřenou zem. Ardžuna se podvoluje a zvítězí. Mezitím dostává důležité pokyny, potřebné k boji. Mistr ho vybavuje znalostmi všech jog a prozrazuje mu jejich cíl, vnitřní svobodu. Mistr ho vybavuje uměním žít. Nemluví o technice boje, nýbrž o umění bojovat. K tomu je třeba i techniky, ale máme-li

k dispozici jen ji, jsme na tom žalostně bídě. Kdo nás dnes učí umění žít? Jen náš život sám mnohými zklamáními, utrpeními a překážkami. Nepodceňujme tohoto učitele, ale jděme mu vstříc ne strachem před budoucností, nýbrž snahou pochopit řád, do něhož jsme dorostli svým lidstvím, výchovou a okolnostmi, v kterých jsme se ocitli. Je-li něco správné, nedbejme na to, že je to nepříjemné. Jsme příliš zhýčkaní technikou života. Neslevujme z ní, ale

postavme ji do služeb umění žít. Lidé, kteří neumějí plně žít - neříkám užívat - jsou skutečnými živoucími mrtvolami. Základní devizou umění žít je cit ke všemu živému. Ale pozor: Jde o neprotekční cit. Jsem-li v tísní, mám přednostní právo na pomoc. Je-li někdo jiný v podobné tísní a já v ní nejsem, mám mu dát právo na pomoc, a mám právo a povinnost na sebe přitom zapomenout. Lékař je k tomu vychováván svým povoláním stále, ale v podobném postavení je matka a kněz.

A už jsme u posledního článku našeho dnešního výkladu, u Bhaktijogy, u psychoterapie láskou. Z pěti jmenovaných jog jde o jedinou, kde se požaduje v Indii náboženská víra. V Evropě se vyskytuje daleko propracovanější systém této jogy v podobě náboženské mystiky. Uceleným dílem o této cestě je v Evropě Hrad nitra od svaté Terezie z Avily ze 16. století. Přeložil jsem do češtiny podle originálu a opatřil komentářem. Tato joga jak v Indii, tak u nás vyniká velmi názorným převodem vnitřní zkušenosti do životní praxe způsobem obrazným. Příkladná jsou podobenství Ramakrišnova.

Z nich jsem přeložil do češtiny Tvář mlčení od Dhana Gopala Mukerdžiho. Láska dokáže překročit práh rozumu a navodit metafyzickou zkušenost, svou trpností. Má však také své slabiny, a ty vidíme v citu, kterým dokážeme plýtvat na nepatřičném místě. Tady je důležitý regulátor, kterým je dobře volené partnerství, vyváženost mezilidských vztahů a pružný řád hodnot, který nemá být strnulý a má být znovu přebudováván podle dosažené duševní úrovně a věku člověka. Umět nově hospodařit se svým životním elánem v mládí, než ve zralém věku a ve stáří. Nebylo by bez užítku, kdybychom se snažili pohlížet na sebe jako na vyslance lásky, který je ve svém poslání tím platnější, čím snáze dokáže zapomenout na sebe, když jde o nutnou pomoc jinému, a to bez ohledu na to, zda mu takové počínání něco vynese.

29. 4. 1991

Promiňte mi, že si od vás pro dnešek budu přát hned dvojí:

1. Abyste si vážili své nevědomosti o joze,
2. Abyste jen věřili, že z věčnosti přicházíte, aniž o tom víte, a do věčnosti se vracíte, aniž o tom víte, a vracíte se pomocí svého pozemského života.

Splníte-li tyto mé dva požadavky aspoň na dobu mé přednášky, můžete se bez potíží přenést do oblasti poznání, že není ve vás všechno dostvořeno, že můžete tvůrčím způsobem

jednat a myslet tak, abyste dotvořili svůj vesmír v malém. A protože tento váš vesmír v malém souvisí s vesmírem ve velkém, jehož jednu tvář vám předvádějí smysly a předávají ji do dílny rozumu, aby z ní vytvořil celistvý obraz života, stáváte se tvory, kteří sebe obětují pro vývoj vesmíru. Líbí-li se vám přesto na zemi a máte-li ze života nějaké potěšení, vězte, že je to odměna za vaši oběť. Oč hůře byste byli na tom, kdybyste věděli, že z věčnosti pocházíte, že jste tam měli jasnější vědomí, než jaké máte zde na zemi, a přesto jste museli sem na zem přijít v podobě nevědomého dítěte, abyste vůbec dokázali se připojit k oběti, kterou bychom mohli nazvat obětí za všechny a za všechno.

Ted' si představte, že existoval člověk, který o sobě věděl, že

z věčnosti pochází a do věčnosti se vrací, a přesto trpělivě snášel okleštění svého života jen proto, že se mezi lidmi musí občas objevit někdo, kdo oživí vědomí o oběti z lásky, jako principu správného života. Jsme proti takovému vyslanci ve velmi výhodné pozici neboť se můžeme obětovat bez reptání a nemůžeme se starat o to, o co se svými schopnostmi přímo starat neumíme. Kdybychom se pokoušeli o něco, co neumíme, dostali bychom se do velmi zoufalého stavu. Je lépe uznat: "Tohle neumím a není v mé moci se o to starat a postarat." Pohybujeme-li se např. na samém spodním okraji jogy, když provádíme pozici a dechová cvičení, respektive relaxaci, je to lepší, než kdybychom se snažili dělat něco, co zatím nedokážeme. Ale jakmile tohle, co děláme, nám přestane stačit a jsme nespokojeni, postavme se ke svému životu tak, jak radí Ghos: "Celý život je joga!" Seznámíme-li se s prvním dílem Ghosovy Syntézy jogy, zjistíme, že nemusíme nic nového vymýšlet, jen máme nabýt jiný poměr k životu, než jsme měli dosud. Do 17 let jsem žil převážně pro sebe. Ještě že jsem se soustavně obětoval pro ty, které jsem znal a kteří si podle mého soudu tuto oběť zaslouhovali. Obojí, jak život pro sebe, tak oběť pro konkrétní lidi, zajistilo dokonale můj pokrok na duchovní cestě. Nepotřeboval jsem zatím vědět, co je duchovní cesta, ani věřit, nýbrž jen vytvořit si solidní hmotnou základnu pro odstartování. Pokrok mohl být učiněn jen uznáním nutnosti partnerství.

K základnímu partnerství jsme dospěli bez své vůle tím, že jsme se ocitli v lidském těle. Tento druh partnerství je nepost-radatelný. Použijeme podobenství.

V matčině těle po dobu jejího těhotenství byl budován jakýsi Noemův koráb, který nesměl během potopy ztroskotat a potopit se. Můžeme se dočíst v Bibli, že v Noemově korábu byla tři

podlaží. Nazvěme si je: První pro všechna zvířata tohoto světa. Ta měla také přežít potopu a také dosud všechna žijí v korábě našeho těla. Ta také musíme krmit, a někdy z nich nemáme radost. Jejich život je však pro nás nepostradatelný. Ve druhém podlaží žili příbuzní Noemovi. Po odečtení manželky Noemovy jich bylo šest, což je číslo člověka, každého jedince, nikoli počet šesti lidí. Konečně třetí podlaží bylo vyhrazeno pro Noema, zástupce Ducha, a jeho manželku, lidskou duši pocházející od vůle Noemovy, tj. vyvolená Noemem. Opadnutí vod potopy a vysušení země je zrozením člověka na světě. Další podrobnosti viz ve spisu Zkušenost se životem (Zk).

Prvním partnerem je lidský život sám v prostředí, do kterého byl zasazen. Kdo nevyužije tohoto partnerství plně, i když někdy už ví, že má ještě další úkoly, ten nemůže splnit nic dalšího, do čeho teprve dorůstá. Známe tři druhy takového dospívání: první dospělost se dostavuje v takzvané třicítce. Mám-li tento číselný symbol vysvětlit, musím se uchýlit opět k podobenství, ve kterém by tato dospělost byla obecně vyobrazena, nikoliv jen mlhavě naznačena. Moment této dospělosti se dostavuje tehdy, když jednotlivec přijal od svého okolí tolik poučení, že je dokázal prakticky uplatnit pro sebe i pro společnost, ve které žije do té míry tak, že může rozvázat bez výčitek svědomí pouto mezi poučujícím a poučovaným, mezi vedoucím a vedeným. My tomu říkáme ukončení učňovského poměru. Tak tomu bylo u Ježíše v jeho třiceti létech. Protože však Ježíš byl člověkem první kategorie, nemohlo mu jít jen o rozvázání učňovského poměru, nýbrž o přechod v jediném lidském vtělení

z pouhého učňovství do mistrovství života. Aby k tomuto kvalitativnímu přelomu mohlo dojít, k tomu potřeboval pomoc partnera

a) buď vyšší třídy než z třetí kategorie, jakým byl Jan Křtitel, který pocházel z lidí druhé kategorie, velmi vzácně se na zemi mezi lidmi vyskytující, nebo

b) pomoc hotového mistra života, jakým jsou dodnes duchovní mistři, indiští guruové. Ti se ujímají žáka třetí kategorie, tedy člověka, jakým jsme my všichni zde přítomní, a vedou ho už jako fyzicky dospělého k mistrovství života podle svého typu mistrovství. K tomuto nemohlo dojít u Ježíše, který byl člověkem první kategorie, což znamená nezrozeným z vůle rodičů. Ježíš byl avatarem, přímým vtělením z věčnosti, který má za úkol čas od času napravit poměry

v lidstvu tak, aby nezapomnělo na svůj věčný původ. Se třemi gurui se sice Ježíš setkal a získal od nich jednorázovou pomoc v

tom smyslu, aby si především uvědomil svůj věčný původ - známé setkání Ježíše se třemi králi hned po narození - ale protože se toto setkání stalo v dětství Ježíšově, a dítě ještě není připraveno svou fyzickou vyspělostí k tomu, aby sneslo vedení mistrem, musel si Ježíš počkat až do doby své fyzické a mentální dospělosti, kdy už by mu byl ani guru nepomohl, protože Ježíš v jistém smyslu už předešel jednostrannou vyspělost gurma. Může se stát i člověku třetí kategorie, jakým jsme my, že by ho žádný guru nepřijal, jako se stalo Siddhárthovi, Gotamu Buddhovi nebo Milarepovi. Pak duchovní vývoj jde po malých krůčcích dál, trvá-li na něm člověk sveřepě a vytrvale bez přestání, nebo dožije-li se poměrně dlouhého věku naučí se hospodařit i s málem, které mu zbude na stará kolena. Tyto případy zde v rámci této přednášky nebudeme probírat, protože by vyžadovaly dlouhou přípravu, na kterou nemáme čas, ale ne proto, že by nebyly vrcholně zajímavé, jako jsou případy předčasné smrti člověka, někdy dokonce záhy po narození. Věřte jen, že nikomu není ukřivděno, protože se stal v našem vesmíru velmi vzácným člověkem, to jest vývojem, kterého se daleko široko ve vesmíru hned tak nikomu nedostalo. Do koho se investoval tak sáhodlouhý genetický vývoj, ten nemůže být na jeho konci zrazen. Musím se však ubránit vaší samozřejmé zvědavosti, protože bych se jinak po zvolené linii nedostal dál za první druh dospělosti.

Jan Křtitel dobře věděl, že svým původem není hoden toho, a by pomohl Ježíšovi na přechodu z první fáze dospělosti do druhé její fáze, ale Ježíš jej k té pomoci donutil, protože věděl, co dělá a co musí učinit. Ježíš dokonce musel přivolat další pomoc, a tu by byl

z vlastní vůle nebyl přivolaal, jak stojí psáno. Byl zaveden Duchem na poušť a postil se tam čtyřicet dní, až zlačněl. To jsou podmínky, bez kterých by se byl neseťkal se satanem, tj. konkrétně se svým malým já, které za třicet let náramně dorostlo a troufalo si diktovat i člověku první kategorie, jakým byl Ježíš. Ježíš nezabíjí, nýbrž přemáhá své malé já a odkazuje je do jeho mezí. Bude se s ním setkávat i nadále u svých učedníků, našich lidských vlastností, ale to mu už satan bude jen sloužit. Nebýt Jidáše, nebylo by vzniklo křesťanství. A toho vzniku bylo třeba. Upozorňuji, že ve věci tří fází dospělosti nejsem věřícím, nýbrž jsem vědoucím a dovedl bych vás o tom přesvědčit poměrně snadno. Ale nezdržujeme se tím. Přístupme ke druhé dospělosti.

Druhá dospělost je často nazývána také druhým obrácením. Je to způsob velmi výstižný, jímž se dá vyjádřit, co se vlastně při této dospělosti v člověku začíná dít. Klasickým, ale symbolickým

způsobem se dá říci po křesťansku, že všechny lidské vlastnosti se začnou používat ne podle jejich zevního vyústění do ctností nebo nectností, nýbrž podle jejich zdroje, který je věčný. Řečeno nesymbolicky: Mistr Ježíš začal vstupovat do vůle svých učedníků, rozumějte do všech lidských vlastností tak, že v nich působil svou vůlí spojenou s vůlí Boží. Nepřemohl je, nýbrž jen je obohatil o svou vůli spojenou s vůlí Boží. Poněvadž je nepřemohl, nýbrž jen rozšířil jejich možnosti, zachovali si sami sebe, ale zřekli se své vůle jen do takové míry, jak Ježíšovi uvěřili. Nebyla to z našeho hlediska víra malá, neboť se zřekli svých rodin a také všeho, na čem jim nejvíce záleželo. Jejich víra nesla znak velkorysosti. Ale zřejmě hned nepochopili, že je Ježíš nenavádí k tomu, aby utekli od svých rodin, majetku a povolání, nýbrž aby provedli něco mnohem důležitějšího, aby se vnitřně zřekli všeho, co mají, takovým způsobem, jakoby nic neměli. Nejtěžší práce byla s rozumem, jímž se člověk liší od zvířete. Ten jednak nesmí být opuštěn, pokud je světlem na lidské úrovni, jednak musí být přestížen oddaností Mistrovi, pokud člověk toho Mistra zná, nebo pokud chápe jeho vůli. Nevymlouvejme se, že nevíme, co je správné a co nesprávné. Naše poznávání Mistra je vždycky jen částečné. A tak se může stát, že jednou se chováme jako satan, podruhé jako dobrý zástupce Mistra. (Porovnejte si Luk XXII, 3 - 6; Jan VI, 67 - 69; Jan XVIII, 15 - 27; Mar VIII, 27 - 30; Mar VIII, 21 - 33 a jinde.)

Tato fáze druhé dospělosti odpadá v Indii, pokud žák dlí s Mistrem v ašramu oddělen od zevního světa. Mistr v tomto případě přejímá vůli žákovou na sebe a jedná pak za žáka svou vůlí plynule vývojově. Ovšem nesmí žáka ani chvíli pustit ze řetězu. Pak odpadá pro žáka též veškerá symbolika smrti na kříži, jako odpadla u Jana, který si smrt na kříži odbyl pod křížem, a podobně si odbyl násilnou smrt ostatních učedníků tím, že přijal od Mistra mateřství Panny Marie. Nemáme však Indům co vyčítat, protože tohle nepochopili dodnes ani křesťané. Indové k tomu říkají, že prostě filozofie křesťanství je ještě příliš mladá. Snažíme se omylem opravovat text evangelíí, místo abychom se snažili poznávat meze svého rozumu.

Něco však přece jen Indové, až na malé výjimky, jako Ghos nebo před ním Ramakrišna, když až na nejlepší z nejlepších, nepochopili z těch tří let Ježíšova života, která následovala po třiceti prvních rocích jeho pozemské existence a z jeho příkladu pro nás. Domnívají-li se, že zázraky byly fakirskými kousky nebo prostě používáním siddhi, pak se mýlí. Při tehdejších zázracích šlo o poznávání věčných základů lidských vlastností. Dělají-li dva totéž,

není to totéž. A tohle poznáme až podle ovoce skutků. Učedníci museli umět zapřít zevní lidskou podobu svých vlastností a museli se opřít o moc Mistra právě tak jako žáci v ašramu. Rozdíl byl v tom, a zároveň pokrok tkví v tom, že není třeba utéci do ústraní, nýbrž jít za Mistrem v normálním činném životě podle pozvání Mistra: "Pojďte za mnou všichni, kdo pracujete a unaveni jste, a já vás občerstvím!" Princip této cesty je velmi jednoduchý: Nezištná láska k bližnímu, uskutečňovaná v činnosti i v myšlení.

Ale ani tento stupeň dospělosti není vrcholem duchovního pokroku. Mezi tímto a třetím stupněm dospělosti musí nastat zase jakýsi nádech a výdech, jakési nové nabrání sil. Po nějaké době, označené v Bibli symbolem padesáti dnů, se v nás zharmonizují naše duchovní síly, to už nikoliv z naší vůle, nýbrž z pokoje nadlidského původu, aby v nás mohl nastoupit Duch. Příznakem vrcholné dospělosti je velmi výstižně popsáno příznaky seslání Ducha svatého. Pro tuto výstižnost popisu se musím u tohoto bodu zastavit. Apoštolové začli mluvit všemi jazyky přítomných posluchačů. Všimněte si, že nebylo třeba jejich řeč překládat, tedy jednalo se s ní jinak než v Delfách nebo u Letničářů. Šlo totiž o něco jiného než o překlad z jedné řeči do druhé. V nitru posluchačů se aspoň částečně uskutečňoval přechod z osobního vedení do neosobního vedení, zatímco tento přechod byl v nitru apoštolů úplný. A tu platí slova Aurobinda Ghose v jeho komentáři k Bhagavadgítě, str. 291 n francouzského vydání: "Je třeba jednat bez osobního cíle, bez osobního přání, pouze proto, že jde o úkol, který se má provést. Je jasno, že pak skutek není jedinou věcí, na které záleží. Záleží též na poznání, pomocí něhož provádíme své skutky, a to má nesmírnou duchovní důležitost."

Apoštolové byli svědky toho, že jejich slova se stávala okamžitě skutkem v nitru posluchačů, takže ti měli dojem, že apoštolové mluví jejich jazykem, který jim zároveň zprostředkoval skutečné poznání. Apoštolové po seslání Ducha svatého vlastně uskutečňovali vůli Boží v posluchačích. To už je jeden z druhů nadlidského počínání, neboť se přibližuje řeči Boží, která není řečí

v našem smyslu slova, nýbrž je jen a jen skutkem, nebo ještě lépe vyjádřeno, je hned skutkem. Už ve Starém zákoně čteme, že Bůh něco řekl, a ono se to hned stalo. Ale tato posloupnost ve skutečnosti vůbec v tomto případě neexistuje, nastává jen na naší úrovni života, v němž za příčinou následuje něco, čemu říkáme prostě následek. Přece však je velký rozdíl mezi řečí apoštolů po seslání Ducha svatého a řečí Boží. Lidé se totiž nikdy nestanou Stvořiteli nebo Spasiteli nebo vládci vesmíru. Jejich úlohou je jen návrat do

příbytku u Boha s patřičným nárůstem zkušeností získaných během pozemského života a s náležitým usnadněním jejich působení

z příbytku na živé bytosti.

Škoda, že muselo být napsáno k vůli rozumovému pochopení, k vůli rozumu, který by jinak vůbec nic nepochopil, dvojí: Jako by Bůh napřed musel říci a pak se podle jeho slova stalo a že potřeboval k uskutečnění další své vůle opět další den. To je chabý obraz skutečnosti. Z moci, kterou má Bůh, se všechno děje beze slov plynule a bez přestávky. V tomto smyslu je pravdě nejbližší sufistická teorie vyzařování stvořeného z nestvořeného.

Zajímavé je, že svatý Pavel neprošel sesláním Ducha svatého před Damaškem a z jeho epištol je patrné, že musel mít tlumočníka, že ho dokonce musel platit a na něj si musel s ostatními svými pomocníky vydělat práci. Tedy cesta k osvobození lidského ducha přes sesláním Ducha svatého není jediná, která vede do příbytku u Boha. Jsou jiné cesty, např. indické jogy, na nichž se žáci obejdou bez tohoto druhu vstupu do svobody. Proto také je v nejlepší pořádku, že Indové nepotřebují vědět nic z toho, co se stalo

s Ježíšem na kříži, při zmrtvýchvstání až po jeho nanebevzetí. To všechno je totiž součástí tak zvané cesty existenční, která byla dávno před narozením Ježíšovým v Betlémě známa v Izraeli a od ukřižování Ježíše vzala na sebe nový vývojový stupeň, a ten se dá nazvat kolektivním hromadným vedením lidí k nadlidství. O začátku toho procesu se mluví v Genesi založením města Henoah. Ze založení tohoto města je patrné, že Židovstvo se už tehdy dělilo na dva tábory, na jeden, kde lidé umírali fyzickou smrtí, a na druhý,

v němž lidé i s tělem přecházeli do věčného života, jako později už jenom jedinci, z nichž poslední byl Eliáš, a to v devátém století před Kristem. Ten pak přišel svědčit na horu Tabor, že společně s Mojžíšem, který zemřel hmotnou smrtí, potvrzuje obě verze cesty do věčnosti. Tato tradice se zachovala v křesťanství jen v modlitbě Věřím, kde se říká: Věřím ve vzkříšení v těle. Z bludného chápání tohoto výroku donedávna Církev zakazovala pohřbívání žehem, aby křesťané měli domněle zachováno tělo, připravené ke vzkříšení

v těle. Je tomu jinak: Nemáme jen jedno tělo hmotné, nýbrž i tělo jemné, které přežívá tělo hmotné. Ale o tom zde nemůže být řeči, neboť bychom se vymkli z rámce úvodního pojednání. Přenechme zkušenosti jednotlivce, zdali může také do jemného těla přejít moc Boží, která přešla do hmotného těla Eliášova nebo Ježíšova. Je

tomu zřejmě tak, že nejsme-li ani všemohoucími, ani vševedoucími, máme zde na světě, před tím i potom jen dílčí úkol, vyplývající

z moci Boží a z jejího rozdělení dědictvím na děti Boží. Můžeme zde mluvit o paměti pocházející z nestvořeného, právě tak jako máme paměť pocházející už odvozeně ze stvořeného, jak bylo ukázáno na Noemově korábu.

Ve Skutcích apoštolských se sice mluví jen o pouhých začátcích kolektivního vedení k duchovní svobodě, když se tam praví, že apoštolové křtili jen ty, na něž viděli sestupovat Ducha svatého, ale přesto i tento způsob zasvěcování je i pro Indii novinkou.

Shrnu výklad o trojím obrácení svou zkušeností z roku 1935. Období extází, které u mne trvalo pět let, toho roku končilo, a dověděl jsem se, že kdybych měl v něm pokračovat, byly by extáze trvale přešly do ztráty hmotného těla bez fyzické smrti, jako tomu bylo u L. N. Tolstého, a to by po zkušenostech, které jsem nabyl

v tomto životě, nebylo správné, jelikož tady na světě nejsme jen pro sebe a pro svou osobní spásu, nýbrž i pro celé lidstvo, každý z nás lidí jsme tu pro celé lidstvo. Aniž o tom víme, cesta každého člověka je cestou konanou pro povznesení celého vesmíru. Lidský jedinec

k tomuto povznesení vesmíru přispívá svým životem nepatrnou měrou, ale vezme, že není náhodou, že jsme se tak rozmnožili na Zemi, protože i při tom počtu máme co táhnout. Dokonce musíme tuto oběť konat ve stádiu nevědomosti, protože jinak, kdybychom byli jen polovičně uvědomělými, bránili bychom se svou osobní vůlí této oběti. Výskyt člověka na Zemi by přestal mít tento nejvyšší smysl oběti, jejímž předobrazem byl Ježíš na kříži, který si byl vědom toho, jakou oběť a v jakém rozsahu přináší.

Pod vedení gurua a jeho mocí žák v indickém ašramu překonává druhou část obrácení, ona "tři léta", kdy učedníci dělali zázraky **bez vstupu do extáze**, ke které vede guru. Pak ovšem se může stát, že se žák po absolvování samadhi cítí být úplně dospělým, ale není jím. Něco přeskočil, a nikoliv bez následků. S tím si věděl rady např. Ramakrišna. Také on vedl své žáky k extázi, ale potom je nenechával na holičkách. Předal je matce Káli. Nepřipomíná vám to událost pod Ježíšovým křížem, kde Ježíš předává Jana své matce? Ramakrišna jako Ježíš působil svým duchem v žácích i nadále. O tomto vedení Duchem řekl Ježíš svým učedníkům: "Co se strachujete! Vždyť jsem s vámi od začátku až do skonání světa." Úloha Spasitele by nebyla věčná,

kdyby tomu tak nebylo. Bůh je věčně trojjediný jako Stvořitel, Spasitel a Duch svatý Osvětitel. O tom vědí stejně dobře Indové. Věčný život je světlem každého člověka a vede jej neustále z kterékoliv ze tří pozic. Pak ovšem platí, že člověk může projít prvním obrácením třeba jen do 70 %, a tento nedokonalý průchod mu stačí k tomu, aby se v jeho vědomí začlo projevat druhé obrácení; a když jím prošel třeba jen do 30 %, už v něm nastupuje třetí obrácení. Tím je připraven pro další vzestup do příbytku u Boha. Vzestup ten je nekonečný, takže se nebojte, že se na věčnosti budete nudit. Budete stále dokonaleji zažívat Sat-Čit-Anandu, čili gnosi, jak se o tom vyjadřuje Ghos v posledním díle Syntézy jogy.

Lékaři, aniž si přáli, opakovanými operacemi za vědomí, obrátili můj život naruby, takže jsem od čtyř let svého věku velmi temně a vzdáleně překračoval, jako by poslepu, všechna tři obrácení najednou, teprve potom se začla jednotlivá obrácení objasňovat lidským životem při stále více otevřených očích. Proto si nesmírně vážím každého lidského života, a vážím si jinak než ostatní lidé i života zvířat, rostlin a nerostů, všeho živého i neživého, celého vesmíru, ve správném řádu hodnot. Víím co dělat napřed, co především, a co potom. Nejsem dnes např. na rozpacích, mám-li jíst cokoli, co mně chutná. Ale pozor, musím dbát toho, abych jedl jen, co mně chutná. Chuť je také dar věčnosti. Není tu na světě nic dobrého, co by nepocházelo z věčnosti. Platí pro nás slova svatého Pavla: "Všechno zkoušejte, dobrého se držte."

Budme si vědomi svého postavení, toho kde jsme, jinak bychom nevěděli, co máme dělat. Jsme kšatriové, bojovníci. Bijme nepřítel, který není nikým mimo nás, nýbrž je v nás. A naučme se jej správně rozeznávat. Je jím naše nevědomost, rozumějte duchovní nevědomost. Škoda rány, která jde vedle. Budte tedy milovníky všeho dobrého, nikoliv sebe. Tady platí Ježíšova slova, že nebudeme-li nenávidět sami sebe, nejsme ho hodni, čili nejsme hodni toho, abychom byli jím poučováni, a nedivme se, že také pak poučováni nejsme a že si říkáme, co je nám po věčném životě, máme-li před sebou naléhavé úkoly časné. Nesmíme nic zavrhnout z věčné moudrosti, ale musíme se umět držet vždy právě toho, co

z ní potřebujeme, řekl bych zbraně, kterou máme třítat v ruce. Jak se tato zbraň drží v ruce, aby byla připravena k boji? Drží se jako něco, co je nejvzácnější ve vesmíru, ale co není naše. Pozemský život nám byl propůjčen a každý z nás ho jednoho dne odevzdá právě tak, jak jej přijal. Naši rodiče nejsou jeho dárci, ale protože dárce neznáme, jsou jím zvolenými předavači a stojí na

místě Stvořitele. Neprávem přisuzujeme život sobě. Nic z toho, co způsobuje náš život, nemusíme přímo ovlivňovat svou vůlí. Zdaliž nedýcháme samovolně a zdaliž musíme na dech myslet, abychom nezapomněli dýchat. A tak je tomu se všemi tělesnými funkcemi. Jsou nám ustavičně k dispozici, abychom pomocí nich mohli žít. Když jsem si toto poprvé v 17 letech uvědomil, plakal jsem nad tím, že jsem těch darů až do té doby používal jen pro sebe, nedbaje na toho, kdo mi je tak štědře podává a nic za to nepožaduje. Hned jsem byl připraven vytáhnout do boje proti sobě, nevděčnickovi, abych jej donutil ke službě dárci. Tehdy jsem ještě neznal Ježíšův výrok: "Cokoliv jste učinili nejmenšímu z bratří mých, mně jste učinili." Ani jsme nevěděl, že takhle nás poučil sám dárce života a nic pro sebe nepožadoval. Nevěděl jsem, že tím potvrdil správnost okřídleného indického výroku: "Tat tva asi." Byl jsem zkrátka obrácen nečekaně výrokiem podobným jinému z apokryfního evangelia svatého Tomáše: "Lidský život je mostem, po kterém se dá přejít do věčnosti, pokud se člověk na něm nezabydlí." A pak jsem se snažil soustavně o to, abych se nezabydlil na různých místech tohoto mostu. Při dřívější své snaze jsem byl nešťasten z toho, že mě všude odmítli, kde jsem se chtěl zabydlit. Nenašel jsem proto světské povolání. Bližší příčinou mého obrácení byli lékaři, soustavná oběť za víru mé babičky a maminky. Na začátku toho všeho však zřejmě stála oběť mé matky pronesená před první operací. O této oběti jsem se dověděl až v dospělém věku. Tato oběť mě bez mého vědomí zavazovala k tomu, že jsem nemohl jednat jinak, než se také obětovat za maminku a babičku, obětovat se za jejich víru, sám jsa nevěřící. Viděl jsem však poctivý život těch dvou žen a považoval jsem je za svaté. Jednou se mě babička ptala, jak to, že bez reptání vydržím s ní chodit do kostela, když na Boha nevěřím. Má odpověď nebyla dokonalá, ale zněla takhle: "Babičko, ty věříš na Pána Boha někde daleko na nebesích, ale já takové víry nepotřebuji. Nevím nic o svatých a andělech na nebi. Jak jim potom mohu věřit. Ale jsem svědkem toho, jak nahlas obcuješ se svatými a to je mi důkazem, že ti tví svatí jsou zde na zemi a ty patříš mezi ně." Dovedete si asi představit, co mně babička odpověděla. Věděla totiž, že není svatou. Ale nepodařilo se jí vyvrátit mou víru v ní jako ve světici žijící na zemi. Totéž jsem si myslel o své matce, protože mně babička vyprávěla, jak si má matka vymodlila uzdravení jejího bratra na přímlovu svatého Antonína Paduánského. Má odpověď babičce byla nedokonalá hlavně proto, že jsem jí neřekl o svých vnitřních příkazech a zákazech, které pro mne byly závaznější než lidská slova. Ani jsem nikdy neslyšel žádný příkaz nebo zákaz, kterými jsem se

potom řídil. Lékaři a oběť matčina rozpoutali ve mně stavidla řeči, která je skutkem, závazným skutkem pro každého kdo ji slyší, aniž k tomu potřeboval sluchu. Dovídal jsem se z této řeči o chvatech proti úhlavnímu nepříteli, proti sebelásce. To je druh jediné oprávněné nenávisti.

11. 5. 1991